

Արձանագրություն
Հենաշարժական խնդիրների գնահատման
3-5 տարեկան երեխաների համար

Օրգանիզմի ֆունկցիաներ և մարմնի կառուցվածք

Օրգանիզմի ֆունկցիաներ		որակիչ
b280	Ցավի զգացողություն Ընդհանուր կամ տեղային ցավի զգացողություն /ցավ մարմնի որևէ մասում, ամբողջ մամնով ցավի զգացում/	
b710	Հոդերի շարժողականության ֆունկցիաներ Մեկ կամ մի քանի հոդերի, ողնաշարի, շարժման ամպլիտուդայի, սահունության և անկաշկանդության կամ հոդերի գերշարժունակության	
b730	Մկանային ուժի ֆունկցիաներ ոտքերի և ձեռքերի մկանների թուլություն, մկանների պարեզ, մոնոպլեգիա, հեմիպլեգիա, պարապլեգիա և այլն	
b735	Մկանային տոնուսի ֆունկցիաներ Մկանների հիպոտոնուս, հիպերտոնուս և մկանային սպազմ, մկանային լարվածություն, ջղաձգություն	
b760	Կամային շարժումների վերահսկողության ֆունկցիաներ Կամային շարժումների վերահսկողության և կորդինացման ֆունկցիաներ	
b765	Ակամա շարժողական ֆունկցիաներ Տրեմոր, տիկեր, ստերեոտիպային շարժումներ, մոտորային պերսեվերացիա, խորեա, աթետոզ, ձայնային տիկեր, դիսկինեզիաներ	
b770	Քայլվածքի ձևի ֆունկցիաներ Սպաստիկ քայլվածք, հեմիպլեգիկ քայլվածք, պարապլեգիկ քայլվածք, ասիմետրիկ քայլվածք, կաղ և ձղաձիգ քայլվածք Շարժվելու և շարժունակության հետ կապված ֆունկցիաների, ներառյալ՝ հոդերը, ոսկորները, ռեֆլեքսներն ու մկանները/օստեոմիելիտ, ողնաշարի վնասվածքներ, օստեոպորոզ, ուռուցքներ և այլն/	

Մարմնի կառուցվածք		որակիչ
s110	գլխուղեղի կառուցվածք	
s120	Ողնուղեղի կառուցվածք	
s710	Գլխի և պարանոցի կառուցվածք	
s720	Ուսագոտու կառուցվածք	
s730	Վերին վերջույթների կառուցվածք	
s740	Կոնքագոտու կառուցվածք	
s750	Ստորին վերջույթների կառուցվածք	
s760	Իրանի կառուցվածք	
s810	Մաշկի կառուցվածք	

12

(b) Գործունեություն և մասնակցություն

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d1. ՍՈՎՈՐԵԼԸ ԵՎ ԳԻՏԵԼԻՔ ԿԻՐԱՌԵԼԸ			
d110	Դիտելը (նայելը) Տեսողական ազդակներն ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը նպատակաուղղված /մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, մարզական իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը:		
d115	Լսելը Լսողական զգայարանի միջոցով լսողական ազդակների գիտակցված ընկալում, օրինակ՝ մարդու ձայնը լսելը, երաժշտություն ունկնդրելը:		
d140	Կարդալ սովորելը Գրավոր նյութերը (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն և այլ խորհրդանիշներ) սահուն և անսխալ կարդալու		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ նիշեր և այբուբեններ ճանաչելը, գրված բառերը ճիշտ արտասանելը և բառեր ու բառակապակցություններ հասկանալը:		
d145	Գրել սովորելը Ձայներ, բառեր կամ բառակապակցություններ ներկայացնող խորհրդանիշներ (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն կամ այլ խորհրդանիշներ) արտաբերելու հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ ուղղագրության և քերականական կանոններին հետևելը:		
d150	Հաշվել սովորելը Թվերով աշխատելու և պարզ ու բարդ մաթեմատիկական գործողություններ կատարելու այնպիսի հմտությունները զարգացնելը, ինչպիսիք են գումարման և հանման մաթեմատիկական նշանները գործածելը և խնդիր լուծելիս ճիշտ մաթեմատիկական գործողություններ կիրառելը:		
d160	Ուշադրությունը կենտրոնացնելը Կոնկրետ ազդակների, միջավայրում փոփոխությունների ուշադրությունը կենտրոնացնելը: Միջավայրի որոշակի տարրերին մտադրված ուշադրություն դարձնելը, ինչպիսիք են ֆիզիկական կամ սոցիալական ազդակների որակի, քանակի կամ ուժգնության փոփոխությունները		
d161	Ուշադրությունը պահպանելը Համապատասխան ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված պահպանելը		
d163	Մտածելը Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը (բառախաղ, մտագրոհ, խորհել)		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d2. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ			
d210	Առանձին առաջադրանքներ կատարելը Առաջադրանքի կատարումը սկսելը, ժամանակի, տարածության և առաջադրանքի համար նախատեսվող նյութերի օգտագործումը կազմակերպելը, առաջադրանքի կատարման ժամանակը սահմանելը և առաջադրանքը կատարելը, ավարտելը և դրա արդյունքներն ամրապնդելը:		
d220	Համալիր առաջադրանքներ կատարելը Հերթականությամբ կամ միաժամանակ պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելը, որպես համալիր, ինտեգրված և բաղադրյալ առաջադրանքների մասեր:		
d230	Առօրյա կյանքը կազմակերպելը Պարզ կամ բարդ համակարգված գործողություններ իրականացնելը, առօրյա կյանքը կամ պարտականությունների, օրվա ռեժիմը պլանավորելը, կառավարելն ու կատարելը, սեփական ժամանակը պլանավորելը և կառավարելը		
d250	Սեփական վարքագիծը կառավարելը Ըստ պահանջվող իրավիճակի սեփական վարքի և հոյզերի հետևողականորեն կառավարելը և դրսևորելը		
d3. ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ			
d310	Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններն ընկալելը Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի ենթադրվող իմաստները ընկալելը		
d315	Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը Ժեստերով, նշաններով և նկարներով փոխանցվող հաղորդագրությունների ուղիղ և փոխաբերական		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
	Նշանակությունների ընկալումը: Ներառյալ ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, նկարները և լուսանկարները ընկալելը:		
d330	Խոսելը Բառերի, արտահայտությունների կամ բանավոր խոսքի առավել երկար պարբերությունների արտաբերումը, ուղիղ և փոխաբերական իմաստներով պարզ և բարդ հաղորդագրություններ կազմելը:		
d350	Զրույցը Մտքերի և գաղափարների փոխանակում սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ, ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում:		
d4. ՇԱՐԺՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ			
d420	Տեղափոխվելը Մեկ մակերեսից մեկ այլ մակերես տեղաշարժվելը՝ առանց մարմնի դիրքի փոփոխության, նստարանի երկայնքով սահելը կամ սայլակից մահճակալ տեղափոխվելը:		
d440	<u>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</u> Առարկաները գործածելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, գործածելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղադրամներ վերցնելը կամ բռնակը պտտելը:		
d445	Դաստակը և բազուկը Դաստակի և բազուկի օգնությամբ առարկաներ տեղաշարժելը, վերցնելը, բռնելը, բարձրացնելը, պահելը և գործածելը:		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d450	Քայլերը Ուղքով կարճ տարածություններում՝ տանը, բակում, տեղաշարժվելը		
d455	Տեղաշարժվելը Աստիճաններ բարձրանալը /քայլելով կամ մագլցելով/, ցատկելը կամ վազելը /նաև խոչնդոտները շրջանցելը/		
d465	Սարքավորումների օգնությամբ տեղաշարժվել Հատուկ միջոցների օգնությամբ տեղաշարժվելը՝ անվասայլակով, քայլակով, ձեռնափայտով կամ այլ օժանդակ միջոցներով:		
d470	Փոխադրամիջոցից օգտվելը Օգտվելը հանրային փոխադրամիջոցից՝ ավտոբուսից, միկրոավտոբուսից, տաքսուց կամ մասնավոր փոխադրամիջոցից՝ որպես ուղևոր:		
d5. ԻՆՔՆԱՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄԸ			
d510	Լվացվելը – լոգանք ընդունելը Սեփական մարմինը ամբողջությամբ կամ դրա մասերը լվանալը և չորացնելը		
d520	Մարմնի խնամքը Մարմնի մասերի՝ մաշկի, դեմքի, ատամների, գլխամաշկի, եղունգների խնամքն իրականացնելը.)		
d530	Բնական կարիքները հոգալը Արտաթորանքը (միզարձակում և կղազատում) հեռացնելու պահանջն զգալը, իրականացնելը և դրանից հետո մարմինը մաքրելը		
d540	Հագնվելը Կոշիկներն ու հագուստը հագնելու և հանելու համաձայնեցված գործողություններ կատարելիս, կլիմայական և սոցիալական պայմաններին հետևելը		
d550	Ուտելը Սնունդն ստանալու կարիքը զգալը և ուտելուն ուղղված գործողություններ կատարելը, այն բերանին մոտեցնելը, կտրատելը և այլն:		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d560	Խմելը Խմելու կարիքն զգալը և ըմպելիքով տարրան վերցնելը, այն բերանին մոտեցնելը և խմելը; 22եր բացելը, ծողիկով խմելը կամ հոսող ջուր խմելը		
d6. ԿԵՆՑԱՂԸ			
d640	Տնային գործեր անելը Տանը մաքրություն անելը, հագուստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցը և սպասքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, աղբը թափելը		
d7. ՄԻՋԱՆՁՆԱՅԻՆ ՇՓՈՒՄԸ ԵՎ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ			
d710	Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ Հարաբերություններում հարգանք, ջերմություն, երախտագիտություն և հանդուրժողականություն ցուցաբերելը և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը		
d760	Ընտանեկան հարաբերություններ Անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների հետ ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանել		
d8. ԿՅԱՆՔԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՆԵՐԸ			
d815	Նախադպրոցական կրթություն Տարիքին համապատասխան ուսումնական հաստատություններում՝ մանկապարտեզում, դպրոցում ուսումնառության գործընթացին մասնակցելը		
d880	Խաղերի մեջ ներգրավվելը Առարկաներով, խաղալիքներով, նյութերով կամ խաղերով նպատակաուղղված, հետևողական կերպով զբաղվելը՝ ինքնուրույն կամ այլ անձանց հետ միասին:		

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ		Կատարողականի որակիչ	Կարողության որակիչ
d9.	ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔԸ		
d910	Համայնքային կյանքը Համայնքի սոցիալական կյանքում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ տարբեր տիպի պաշտոնական և ոչ պաշտոնական արարողություններին մասնակցելը՝ համերգներ, միջոցառումներ, հարսանիքներ, հոգեհանգիստ, հավաքություններ այգիներում և փողոցներում, սրճարաններում և այլն		
d920	Հանգիստը և ժամանացը Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին մասնակցելը, սիրելի զբաղմունքով, հանգստով զբաղվելը		
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՅԼ ԾԱԾԿԱԳՐԵՐ			

15

(e) ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐ

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
e1. ԱՐՏԱԴՐԱՆՔ ԵՎ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ		
e110	Անձնական սպառման ապրանքներ կամ նյութեր Ներքին ընդունման նպատակով սննդամթերքի, ըմպելիքի և դեղորայքի անհրաժեշտությունը	
e115	Առօրյա կյանքում անձնական օգտագործման արտադրանք և տեխնոլոգիաներ Առօրյա կյանքում անհրաժեշտ իրերի/պարագաների, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան հագուստ, հարմարեցված կահույք, կենցաղային սարքերի, ընդհանուր նշանակության օժանդակ արտադրանքների անհրաժեշտությունը	
e120	Շենքային պայմաններում և դրսում անձի շարժունակության ու փոխադրման համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ՝	

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
	ներս և դուրս անելու համար անձի փոխադրման, շարժունակության համար անհրաժեշտ հատուկ միջոցների/պարագաների անհրաժեշտությունը	
e125	Հաղորդակցության համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ Տեղեկատվություն ուղարկելու և ստանալու սարքերի ու տեխնոլոգիաների՝ լսողական, ձայնաստեղծ, հեռախոսային սարքերի, ավտոմատացված սարքերի անհրաժեշտությունը	
e2. ՇՐՁԱԿԱ ԲՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ ԵՎ ԴՐԱ ՎՐԱ ՄԱՐԴԱԾԻՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ		
e240	Լույսը Էլեկտրամագնիսական ճառագայթում, որի շնորհիվ առարկաները տեսանելի են դառնում՝ արևի լույսի կամ արհեստական լուսավորության (օրինակ՝ մոմեր, նավթի կամ պարաֆինի լամպեր, խարույկներ և էլեկտրականություն) միջոցով, և որը կարող է աշխարհի մասին օգտակար կամ շփոթեցնող տեղեկատվություն հաղորդել՝ ներառյալ լուսավորվածությունը. լույսի որակը. գույների հակադրությունները	
e250	Ձայնը Երևույթ, որը լսվում է կամ կարող է լսվել, ինչպես օրինակ՝ շրխկոցը, զանգը, երգը, շվոցը, ճիչը՝ ներառյալ ձայնի ուժգնությունը, ձայնի որակը, որը ազդում է անձի գործունեության վրա	
e3. ԱՁԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
e310	Անմիջական ընտանիքի անդամներ Անմիջական ընտանիքի անդամների կողմից ֆիզիկական օգնություն և հոգեբանական աջակցության առկայությունը կամ բացակայությունը	
e320	Ընկերներ Անձիք, որոնց հետ գոյություն ունեն մոտիկ և շարունակական հարաբերություններ, որոնց բնորոշ է վստահությունը և փոխադարձ օժանդակությունը	
e340	Անձնական խնամքի ծառայություններ մատուցող անձինք և անձնական օգնականներ	

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
	Անձնական խնամք տրամադրողների, անձնական օգնականների (բացառությամբ ընտանիքի անդամների) հետ ունեցած փոխհարաբերությունները	
e355	Առողջապահության ոլորտի մասնագետներ օր՝ բժիշկների, բուժքույրերի, հոգեթերապևտների, լոգոպեդների, սուրդոլոգների, վնասվածքաբան-օրթոպեդների, բուժ-սոցիալական ծառայության աշխատողների աջակցությունը և հարաբերությունները	
e4. ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ		
e410	Անմիջական ընտանիքի անդամների վերաբերմունքը Անմիջական ընտանիքի անդամների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ հստակ կարծիքը և համոզմունքը՝ անձի կամ սոցիալական, տնտեսական և այլ հարցերի շուրջ, որոնք ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:	
e420	Ընկերների անձնական վերաբերմունքը, որն ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:	
e440	Անձնական խնամք տրամադրողների և անձնական օգնականների վերաբերմունքը՝ անձնական խնամքի ծառայություն մատուցող անձանց և անձնական օգնականների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ կոնկրետ կարծիքը և համոզմունքը անձի կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ազդում են վարքագծի և գործողությունների վրա:	
e450	Առողջապահության ոլորտի մասնագետների անձնական վերաբերմունքը Առողջապահության ոլորտի մասնագետների վերաբերմունքը, կոնկրետ կարծիքը, համոզմունքը ընդհանուր կամ որևէ հարցի մասին, որոնք ազդում են անձի վարքագծի կամ գործողությունների վրա	
e5. ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
e540	Տրանսպորտային ծառայություններ, համակարգեր տրանսպորտային ծառայության կամ միջոցի առկայությունը և մատչելիությունը	
e570	Սոցիալական ապահովության ծառայություններ, համակարգեր՝ պետական աջակցության և սոցիալական ապահովության ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը, որոնց նպատակն է աջակցություն ապահովել /նպաստ, և այլն/	

ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ		Որակիչներ՝ Խոչընդոտ
e580	Առողջապահական ծառայություններ Առողջապահական ծառայությունների, համակարգերի առողջական խնդիրների կանխարգելման, բուժման, վերականգնողական բուժման և առողջ ապրելակերպի խթանման համար առկա ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը	
e585	Կրթության և վերապատրաստման ծառայություններ, համակարգեր Կրթության, հմտությունների ձեռք բերման, պահպանման և կատարելագործման հետ կապված ծառայությունների մատչելիությունը	
Միջավայրային գործոններ այլ ծածկագրեր		